

La cara oculta de l'esport. Educació en valors.

dimarts, 16 desembre de 2008

L'esport per si sol no és bo ni dolent, som nosaltres que l'emplem de significat amb les nostres accions.

El passat mes de maig em va impactar un article publicat a La Vanguardia que començava així: "Benvolguts pare i mare: us agraeixo que me vingueu a veure els caps de setmana quan practico l'esport que m'agrada..., però també hi ha aspectes de la vostra actitud que no puc entendre. A vegades, quan arribeu al camp us transformeu i mostreu comportaments que no m'agraden... Els comportaments agressius i la violència mai són desitjables. Nosaltres aprenem dels vostres gestos i de les vostres paraules. Ja sé que, a vegades l'àrbitre, l'entrenador o un jugador s'equivoca, però és que no ens passa a tots? Hauríeu de reflexionar sobre aquesta qüestió..."

Aquest és un fragment de la carta que l'alumnat de 6è de primària de l'Escola Llor va escriure als seus pares i a les seves mares, ara fa deu anys. Em demano quines reaccions deuria provocar i quines accions, en cas que n'hi hagués, es van desencadenar a conseqüència d'aquesta carta.

Que l'esport té un potencial educatiu és un fet. Es diu d'aquest que permet treballar la comunicació entre fillets i filletes, ajuda a la integració, fomenta la tolerància, la cooperació, el respecte, l'autonomia, la presa de decisions, la responsabilitat, la disciplina, l'adquisició d'hàbits d'higiene, la salut... i podríem continuar.

Vist així, és quelcom prodigiós i seria bo que tota persona, de qualsevol edat, pogués tastar les seves meravelles. Però, és sempre així? Aquest fragment escrit per alumnes de 6è ens mostra una realitat ben diferent, és "la cara oculta de l'esport" i fins i tot, "la nostra cara oculta". Una cara que ens animem a treure només en certs entorns, molt habitualment, esportius.

També dins el mateix col·lectiu de fillets i filletes de curta edat apareixen accions dures, difícils de digerir: accions violentes enmig del camp, insults dins i fora de la graderia, lesions que no es cuiden maltractant el cos, consumisme desmesurat, reproducció d'estereotips, exclusió, especialització prematura... Què ha passat per arribar fins aquí? Com apareix aquesta part fosca? On queden les virtuts que vèiem abans?

Pares, mares, professorat, entrenadors i entrenadores, tècnics de l'esport, directives dels clubs, entitats esportives públiques i privades, etc, tots contribuïm a crear aquesta realitat en la que vivim. El fet és que durant anys m'he trobat amb pares i mares, i, sempre, en el rerefons el que els mou vers els seus fills i les seves filles són bons i grans propòsits, com per exemple, que siguin feliços. Aquest és el potencial d'on partim. I m'arriscaria a dir el mateix del col·lectiu de professionals. Llavors, com s'entén que d'una bona intenció arribem a aquest desacord?

Necessitem un moment de reflexió. El sector dels adults ens podríem demanar: som conscient de què representa l'esport per a mi?, què m'aporta realment?, potser em dóna el reconeixement que necessito i que no obtinc en un altre lloc?, una fugida que m'ajuda en el dia a dia?, o potser és un punt de felicitat?, de salut?, de socialització?, de superació personal? Quina és la finalitat última quan apunt els meus fills i les meves filles a fer esport? Busco convertir-los en allò que jo hagués volgut ser o vull descobrir qui són? Com entrenador o entrenadora, què fa que entregui la meua energia al jovent, a un club, una federació? Quin és el motor que m'impulsa a seguir motivant el meu equip?

Segons quines siguin les respostes a aquestes preguntes es produirà i fomentarem un tipus de situació o altra, i seria bo que els diversos integrants del sistema hi reflexionéssim.

La realitat és contundent i transparent, l'esport en si és neutre. El punt està en com volem que sigui. I aquest és el nostre gran poder i el nostre repte. Jo personalment puc decidir com vull actuar, és a les meves mans i aquí se m'obre un ventall d'oportunitats molt valuoses. Importa molt com ens responsabilitzem d'aquest fet. Sigui quina sigui la figura que representem (pare, mare, tècnic, directiva, col·lectiu) convé que ens formulem una pregunta poderosa: "QUÈ VULL TRANSMETRE?" Aquí comença tot.

I per assegurar-me que realment transmeto el que vull, hauré de posar atenció i observar quants missatges ocults, inconscients, confusos, incoherents estic transmetent. Amb el fet de demanar després d'un partit: "has guanyat?" o "t'ho has passat bé?", estaré potenciant un valor o un altre; en aquest cas, la victòria o la diversió. El mateix quan faig un comentari tipus: "Corres com una filleta!". O dir: "Jugar a futbol, tu?; però si ets una filleta! No, dona, tu a bàsquet". Som coherents demanant als al·lots i al·lotes respecte, quan nosaltres decidim sense consultar com han de jugar, a què, quan, quin ritme han de seguir, a quin nivell han d'arribar? Els oferim la llibertat, però feta a la nostra mida. Juguem? O tot ha de servir per a quelcom? Competir ha de ser necessàriament patir? I n'hi ha prou a guanyar o a més volem

l'excel·lència?...

Com aquestes, infinites situacions més. I són precisament amb aquest tipus d'accions i no d'una altra manera elaborada, amb les que transmetem els valors, dia a dia, granet a granet.

I qui no ha sentit a xerrar del famós patós i la patosa! Tot perquè no fa el gest tècnic exactament com el model que s'ha establert prèviament com a perfecte! Aquí vull afegir que a hores d'ara, després de 20 anys de portar grups dins del món de l'activitat física, encara no m'he trobat mai aquest patós o patosa, sí persones que creien ser-ho, i que tenien la seva autoestima malmesa per comentaris poc adequats i fora de lloc que es van deixar entrar i finalment es van creure. La seva transformació es va fer, senzillament necessitaven millorar alguna habilitat i tornar-se a redefinir com a persones completes.

I arribem a la conclusió. En l'àmbit individual o col·lectiu, tenim molt per oferir. Crear noves realitats és a les nostres mans. Com fer-ho? Cuidant les condicions per assegurar-me que estic transmetent el que realment vull. Conscienciar-se: és el primer pas. Des d'aquí podem analitzar la realitat, veure què ens agrada, què ens serveix, què voldríem canviar o millorar i en quina direcció. I no oblidem que no naixem ensenyats, el fet de ser aprenents ens ofereix constantment la possibilitat de reinventar, redefinir el que està establert, repararèixer d'una altra forma... I aquesta és una gran força i potència que tots i totes tenim al nostre abast, també els grups i la societat.

Aquí és la consciència que ens possibilita il·luminar la cara oculta de l'esport.

Betlem Gomila Serra

Josep Juaneda

(Eduquem amb l'esport. Publicat al diari Menorca el dia 28 de novembre de 2008)